

УДК 069.015:378

Силка О.З., канд. іст. н., доц.

Глущенко І., студент

Національний університет харчових технологій (НУХТ), м. Київ

СІМЕЙНІ АРХИВИ – ПЕРШОДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ

«Той, хто не пам'ятає свого минулого – не гідний свого майбутнього», саме ці рядки видатного українського поета М. Т. Рильського стали епіграфом до мемуарів Степана Оникійовича Рибак (1923–1991 рр.). Цими словами він презентував головну ідею своїх записів – залишити дітям та онукам власні свідчення про події 1932–33 рр. На початку своїх мемуарів він написав, що вважає своїм моральним обов'язком розповісти про голодомор, розуміючи, що пам'ять про сотні тисяч людських душ не повинна відійти у небуття разом із радянською системою.

Рибак Степан Оникійович народився в с. Городецьке Уманського району Київської області в родині селянських хліборобів 15 серпня 1923 р. У 1934 р., у віці 9 років він пішов до школи. Після коротких вступних іспитів, зокрема, «полічити кількість пальців на руках і ногах та прочитати бабагаламага», він був зарахований відразу до 3-го класу. У 1939 році Степан закінчив 7-й клас Городецької МСШ, потім навчався у 8 кл. Уманської СШ №3. Як сам він згадував: «То було випробування на приз витримки нервів – бо часто зазнавав насмішок з боку однокласників через сільське походження». В 1940 р., після закінчення 8 кл., його прийняли до Уманської педшколи, але зарахували до Сокольської що на Львівщині: «Вдома всі були раді, але були і тривоги, бо були на самій границі з німцями».

12 березня 1944 р. Степан Оникійович був мобілізований до Червоної армії. У лавах військових від пройшов від Карпат до Румунії, Чехії, Словаччини, Австрії та Угорщини. Нагороджений медаллю «За взяття Будапешта». Після війни Степан Оникійович продовжив навчання в Одеському державному університеті ім. І. Мечникова, після закінчення якого здобув фах учителя історії. Потім його призначили заступником директора Серединської школи Бершадського району Вінницької області, а з 1959 р. її директором, де він працював до 1975 р. С. О. Рибак був серйозною, розважливою у своїх вчинках людиною, любив порядок і працю – тому прищеплював цю любов своїм дітям.

У сімейному архіві нащадків С. О. Рибак зберігаються два рукописи, написані їхнім дідом. Перший – спогади 9-річного хлопчика про пережите в

роки 1932–1933 рр., другий – спогади про події Другої світової війни, зокрема про участь у регулярній Червоній армії.

Ми були надзвичайно вражені, читаючи ці мемуари, зачитуючись, на мить забували, що перед нами спогади звичайного українця, одного з мільйонів. Здавалося, що читаєш роман. Ми по-новому переосмислювали прочитане, зміст якого впливає на оцінку окремих подій в історії України ХХ ст. С. О. Рибаку довелося жити в складний час (колективізація, голодомор, Друга світова війна, відбудова). З другого боку, а чи було простим для українців усе ХХ століття? Саме воно формувало характер, сприйняття світу та філософію українського населення.

Висновок. Для студентів першого курсу НУХТ, які слухають курс «Історія України», спогади сучасників подій є одним із важливих джерел інформації. Вони доповнюють «сухий» матеріал підручників, навчально-методичних посібників та монографій. Безпосереднє звернення до думок, переживань, вражень конкретної людини доповнюють інформаційний фон лекційного матеріалу. Створюється звичний фон домашньої розмови, переказів, настанов. У ньому є і сміх, і сльози, і гордість, і каяття... Історія твориться щодня, історія твориться людьми. Кожен читач мемуарів стає ближчим з автором, розуміє його особистісне ставлення до подій, які сьогодні є історією. Але історією не академічною, а людською. Українська нація повинна знати свою історію, без прикрашань і перебільшень.

Література

1. Рибак С. О. Мемуари. – Рукопис. – 95 арк.
2. Рильський М.Т. Афоризми [Електронний ресурс] / Максим Тадейович Рильський. – Режим доступу : www.ukrcenter.com